Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Puolustusvaliokunta
Eduskunta

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt sisäministeriön asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausunto asiassa O 59/2022 vp; Valtioneuvoston selvitys eduskunnalle Suomen ampumaratojen tilanteesta.

Kiitän mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esitän asiassa lausuntonani poliisia koskevilta osin seuraavaa.

Selvitystehtävä
Puolustusministeriö valmisteli vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) muutosta koskevan hallituksen kiireellisessä valmistelussa keväällä 2022. Kyseistä hallituksen esitystä koskeva eduskunnan vastaus EV 98/2022 vp sisälsi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellytti valtioneuvoston antavan vuoden 2022 loppuun mennessä selvityksen Suomen ampumaratojen kokonaistilanteesta. Selvityksessä tulee tarkastella myös sitä, miten ampumaratojen määrää saataisiin Suomessa lisättyä nykytasosta ympäristönäkökulmat asianmukaisesti huomioon ottaen.

Ampumaratalaki (763/2015)
Ampumaratalain yleisenä tarkoituksena on edistää turvallista ampumaharrastusta, turvallisuutta ampumaradoilla ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä maakunnallisen ampumarataverkoston suunnitelmallista kehittämistä. Laki on valmisteltu yhdessä harrastajien kanssa, ja toive ratojen YJT-sääntelystä tuli lakiin harrastajien aloitteesta.

Ampumaratalupa
Ampumaradalla tarkoitetaan sisällä olevaa tilaa tai ulkona olevaa aluetta, joka on ampumaaseella maaliin ampumista varten. Puolustusvoimien ratoja lukuun ottamatta radat ovat yleensä riistanhoitoyhdistysten, metsästysseurojen, yksityisten henkilöiden, yhdistysten tai yritysten hallinnassa. Poliisikin käyttää ratoja omassa harjoittelussaan, mutta ampuu niillä vain lupaan tai sopimukseen perustuen.

Ampumaradan perustamiseen tarvitaan muiden lupien lisäksi poliisin myöntämä ampumaratalain mukainen ampumaratalupa, joka liittyy erityisesti ratojen turvallisuuteen. Ampumaratalupa vaaditaan ampumaurheilukeskukselta (yli 300 000 laukausta vuodessa) ja ampumaradalta. Vähäisen ampumaradan (enintään 10 000 laukausta vuodessa) perustaminen ja ylläpitäminen on ilmoituksenvaraista. Ilmoitus tehdään Poliisihallitukselle.

Ampumarataluvan myöntämisen edellytyksenä on, että luvanhakijalla on hallintaoikeus rata-alueeseen, eikä ampumaradan pitämisestä aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Tätä edesauttaa vaatimus laatia perustettavalle radalle järjestyssääntö ja se, että ampumaradalle on nimettävä sen toiminnasta ja turvallisuudesta vastaava henkilö.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@govsec.fi | www.intermin.fi

Muut radan perustamiseen liittyvät vaatimukset ampumaratalain näkökulmasta liittyvät luvanhakijan sopivuuteen ja oikeustoimikelpoisuuteen.

Mikäli ampumaratakäyttöön aiottu alue soveltuu sijaintinsa ja ympäristövaikutustensa puolesta ampumaradaksi, hakemuksessa on tarvittavat liitteet ja selvitykset, ja luvanhakija täyttää lain vaatimukset, edellytykset poliisin myöntämälle luvalle ovat olemassa.

Säädösten edellyttämä harjoittelu

Poliisin voimakeinojen käytön harjoittelusta säädetään poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen (1080/2013) 10 §:ssä sekä poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä annetun sisäministeriön asetuksen (245/2015) 1-4 §:ssä.

Henkilöön kohdistuvia voimakeinoja poliisilain mukaisesti käytettäessä poliisimies saa käyttää vain voimankäyttövälineitä, jotka Poliisihallitus on hyväksynyt ja joiden käyttöön poliisimies on saanut koulutuksen.

Poliisimiehen ja muun poliisihallinnon palveluksessa olevan virkamiehen on tunnettava kantamiensa voimankäyttövälineiden vaikutukset ja niiden käyttöön liittyvät säännökset sekä osattava käyttää niitä asianmukaisesti.

Poliisiyksikön on järjestettävä ylläpitävää koulutusta ja harjoittelua eri ampuma-asetyyppien ja muiden voimankäyttövälineiden käytössä sekä fyysisessä voimankäytössä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Ampuma-asetta kantavien on suoritettava vuosittain tasokoe. Muiden voimakeinojen käyttöä koskeva tasokoe suoritetaan Poliisihallituksen erillisen määräyksen mukaisesti.

Poliisimiehellä ja muulla poliisihallinnon palveluksessa olevalla virkamiehellä on oikeus kantaa ja käyttää voimankäyttövälinettä vain, jos hän on saanut kyseisen voimankäyttövälineen käyttöön koulutuksen, osallistunut ylläpitävään koulutukseen ja harjoitteluun sekä suorittanut voimankäyttövälineen tasokokeen.

Eläimen lopettamista varten poliisimies voi kantaa ja käyttää ampuma-asetta ilman ampuma-asetyypin käyttöoikeutta ja tasokoetta. Poliisimiehellä on tällöinkin oltava riittävä perehtyneisyys ampuma-aseen käyttöön ja eläinten lopettamiseen.

Poliisiasemien yhteyteen on rakennettu jonkin verran ampumaratoja. Niillä voidaan kuitenkin ampua vain pistooli- ja konepistoolityyppisillä aseilla ja lyhyillä matkoilla, eikä suojarakenteita ole yleensä mitoitettu kestämään kivääriaseistuksella niille soveltuvilla ampumatkoilla poliisin täytyy harjoitella myös ulkoradoilla.

Poliisilla ei ole omia ulkoratoja. Poliisi joutuu sisäratojen lisäksi tukeutumaan ampumaharjoittelussaan Puolustusvoimien, riistanhoitoyhdistysten, metsästysseurojen, yksityisten henkilöiden, yhdistysten tai yritysten hallitsemiin ratoihin.

Suurriistavirka-apu

Poliisi on tehnyt riistanhoitoyhdistysten kanssa sopimukset suurriistavirka-avun (SRVA) antamisesta liikenteessä loukkaantuneiden eläinten jäljittämiseksi ja lopettamiseksi eläinten

kärsimyksen vähentämiseksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Toiminta perustuu poliisilain 2 luvun 16 §:ään. Lisäksi SRVA-toiminnassa merkittäviä tehtäviä ovat taajamassa liikkuvien suurpetojen karkotus ja viime sijaisena keinona lopettaminen. Vuodessa SRVA-tehtäviä on noin 16 000.

Poliisin omat voimavarat ja osaaminen eivät riitä SRVA-tehtävien hoitamiseen. Turvallinen ja tehokas SRVA-toiminta edellyttää muun osaamisen lisäksi hyvää ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa. Erityisesti loukkaantuneiden suurpetojen jäljittämien ja lopettaminen on vaarallista, minkä vuoksi toimintaan osallistuvien on harjoiteltava säännöllisesti. Harjoittelu ei onnistu ilman riittävää ampumarataverkostoa ja radoille rakennettuja oikeita tilanteita simuloivia maalilaitteita.

Olisi poliisin kannalta hyvin ongelmallista, jos SRVA-toimintaan osallistuvat eivät jostain syystä, esimerkiksi harjoittelumahdollisuuksien vaikeutumisen vuoksi, enää haluaisi olla käytettävissä SRVA-tehtävillä.

Turvallisuuden lisääntyminen
Suomessa on paljon metsästäjiä ja muita aseharrastajia. Luvallisia ampuma-aseita on yli 1,5 miljoonaa ja luvanhaltijoita yli 430 000. Aseluvan saaneet henkilöt ovat yleensä lainkuuliaisia ja luotettavia, ja heidän nuhteettomuuttaan seurataan aktiivisesti.

Ampumaradoilla tulee olla vastuuhenkilöitä, jotka omalta osaltaan valvovat ratojen järjestyssääntöjen noudattamista ja turvallista aseenkäsittelyä. Vastuuhenkilöt ja järjestyssäännöt luovat ja ylläpitävät yhdessä lainsäädännön kanssa turvallista ase- ja ampumakulttuuria.

Ampumaharjoittelu lisää turvallisen aseenkäsittelyn taitoja viranomaisista erilaisten lajien harrastajiin. Ampumaradat mahdollistavat valvontaresurssien kohdentamisen sinne, missä ammunnanharjoittelu pääsääntöisesti tapahtuu. Erilaisilla rakenteellisilla ratkaisuilla pystytään parantamaan turvallisuutta ja vähentämään ympäristön kuormitusta.

Satunnainen ampuminen metsissä, sorakuopilla ja muilla tarkoitukseen sopivilla alueilla on mahdollista maanomistajan suostumuksella. On luonnollista, että tällaisessa ammunnassa turvallisuusvaatimukset ja ympäristöriskien hallinta eivät toteudu samalla tavalla kuin kontrolloiduissa ampumarataolosuhteissa. Jos harrastajan mahdollisuus ampua ampumaradalla vaikeutuu kohtuuttomasti, pidän mahdollisena, että ampumaharjoittelu siirtyy yhä enemmän viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Sillä on vaikutusta aseturvallisuuteen ja ympäristövaikutusten hallintaan.

Resurssien järkevä kohdentaminen
Mahdollisuus ampua yksityisten omistamilla radoilla vähentää poliisin tarvetta rakentaa omaa toimintaansa tukevia ampumaratoja. Riittävän kattava rataverkko säästää aikaa varsinaiseen harjoitteluun, kun merkittävä osa harjoitusajasta ei kulu siirtymisiin harjoituspaikoille.

Jos rataverkosto nykyisestään vielä supistuu, poliisin täytyy löytää muita keinoja säädösten mukaisen, ja ammattitaitoa kehittävän ja ylläpitävän harjoittelun mahdollistamiseksi. Se

vaatii väistämättä harjoitteluun ja harjoituspaikkoihin lisää rahaa ja aikaa, jotka olisivat muuten käytettävissä varsinaiseen toimintaan.

Poliisitarkastaja Seppo Sivula